

Elefántok, meditáció, megnyugtató pedagógia

Srí Lankára viszik a nehezen kezelhető gyerekeket – gyógyultan térnek haza

Rendkívül nehezen kezelhető, végletes magatartászavarokkal küzdő, még a szüleivel sem kommunikáló gyerek – a legtöbb pedagógus rémálma, hogy ilyen diák kerülhet az osztályába. Van azonban Magyarországon egy szervezet, amely az ilyen gyerekek, fiatalok közül toboroz egy csapatnyit, és terápiás céllal elutazik velük messzi földre, Délkelet-Ázsiába, Srí Lankára. A több hónapos ázsiai tartózkodás alatt tanulnak, dolgoznak, egyéni és csoportterápiában vesznek részt, pszichológusok és pedagógusmentorok segítik mindennapjaikat. Ez az ún. Chance Program, a világon egyedülálló, komplex személyiségfejlesztő-gyógyító családterápiás megoldás.

De vajon megváltozhat-e egy egzotikus utazástól, egy pszichológiai és pedagógiai programtól például egy, a szüleivel sem beszélő, deviáns, kábítószerfüggő fiatal? Milyen erők kezdenek működni a program helyszínén? **Vaskuti Pál**, a program alapítója, résztvevője pszichológusként igennel válaszol, és számos példát sorol, ami a program működőképességét bizonyítja.

Névjegy

Vaskuti Pál

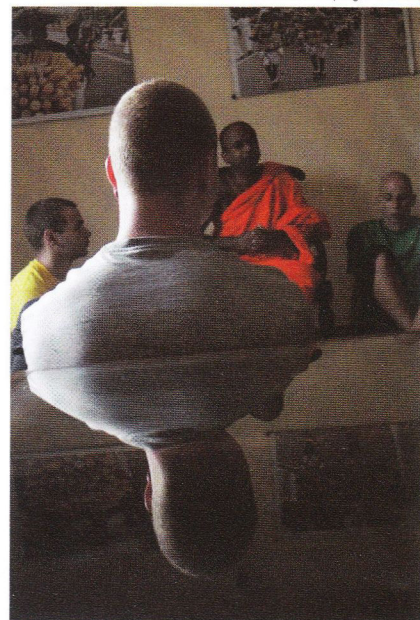
Az ELTE pszichológia szakának elvégzése után klinikai gyermek szakpszichológus képesítést

szerezett. Több mint 30 évet dolgozott nehezen nevelhető gyerekekkel és családjaikkal, egyebek mellett az I. sz. Gyermekklinikán Popper Péter mellett, a XI. és a XII. kerületi Nevelési Tanácsadóban, a Gyermekjóléti Szolgálatnál, valamint iskolákban, gyermekotthonokban Magyarországon és külföldön (Izrael, Srí Lanka). Végigjárta és alaposan megismerte a gyermekvédelem teljes skáláját, vezetett több, deviáns fiatalokkal foglalkozó gyermekotthont (Soroksári úti Ifjúsági Otthon, illetve Szilágyi Erzsébet Gyermekotthon, más néven FŐTASI).

A legelső élmény, a program „születése”

„Úgy kezdődött, hogy egy heroinfüggő fiatalembert kezeltem éppen, mikor a baptista segélyszervezet felkért, hogy a Srí Lanka-i cunami után segítsen a mentést – kezdi Vaskuti Pál. – A pszichológusnak az ilyen helyzetekben kulcsszerepe lehet, hisz sokat tud tenni a bajba jutottak lelki 'kibillenésének' megszüntetése érdekében. Elvállaltam a feladatot, de nem akartam magára hagyni a függőséggel kezelt srácot sem, felajánlottam hát neki, hogy eljöhetne velem Srí Lankára. A srác beleegyezett. Fontos feltételem volt, hogy 'tisztá' legyen, vagyis ne használjon 'szereket', amikor elmegyünk, és működjön együtt velünk. A próba sikerült, a srác eljött velünk, végig maradt, segítségünkkel legyőzte a heroinfüggőségét, tiszta lett, és dolgozott velünk Srí Lankán. Azóta hazajött, befejezte az iskoláit, dolgozni kezdett, és családot alapított, teljesen szermentes. Sikeres volt az elképzelésünk” – mondja a vezető szakpszichológus. A kezdetek után szervezni kezdték az utazásokat, a chanceprogram.hu oldalon beindították az információáramlást. „A programot azoknak a családoknak és gyerekeknek hirdetjük, akiknek nem nyújt megoldást az iskola és a gyermekvédelmi rendszer, vagy más okból – például presztízből – nem akarnak az állami el látáshoz fordulni a deviáns, antiszociális irányba forduló gyermekükkel, de

fotók: www.chanceprogram.hu/blog

mindenképpen változtatni szeretnének. Szerhasználó, deviancia felé sodródó, magatartászavarral küzdő gyerekekkel foglalkozunk, és családjukkal” – tájékoztat Vaskuti Pál. De miért éppen Srí Lanka, nem működhetne mindez egy hangulatos erdei iskolában, mondjuk a Bükkben? – kérdezzük a szakembert. „Nem, nem működhetne mindez itthon, aminek több oka is van: az együttműködés, tanítás, munka, mindennapi élet során óhatatlanul is kialakulnak konfliktusok, és biztos lenne, aki ilyenkor a problémából való kilépést választaná, vagyis haza akarna menni. Ázsiában ettől nem kell tartani, tehát nem kell bezárni sem őket” – válaszol a szakember. Ráadásul Srí Lanka önmagában

gyógyító hatású, a gyönyörű természeti táj, az éghajlat, az egzotikus növények, élőhelyek különleges élményt jelentenek a befogadónak. A gyerek teljesen más szociokulturális közegbe kerül, más lesz az otthona, iskolája, más a település berendezkedése, mások az emberek, a társadalom, a kultúra is. Minden pedagógus jól érzékelheti, mennyire mások a gyerekek az eltérő körülmények közötti nevelődés miatt. A programban részt vevő gyerekek sokszor kifejezetten jómódú családokból jönnek, éppen ezért sokszor teljes értékű zavarban vannak, azonnal megkapják a legújabb mobiltelefont, számítógépet stb., mégsem elégedettek, mégsem boldogok. Sri Lankán pedig látják a hazai fogalmak szerinti életkörülmények között gyakorlatilag nyomorban élő, de mégis boldog embereket, ami segíti a szemléletváltást. Ők itthon sokszor nem járnak iskolába, lógnak. Sri Lankán olyan a társadalmi berendezkedés, hogy gyakorlatilag nincs társadalombiztosítás és nyugdíj a mi fogalmaink szerint, tehát a következő generációnak kell ellátnia az időseket, a gyerekek dolga, hogy felnőve eltartsák szüleiket, nagyszüleiket. Ezért a tanulás a későbbi boldogulás szempontjából még közelebről érinti őket, fontos számukra – a munka magasabb értéket képvisel. A putriból hófehér ruhában, pontosan mennek az iskolába a gyerekek, maguktól. Mindez sokkoló lehet egy olyan diáknak, aki eljött a magyarországi körülmények közül, a maga 280 órás hiányzásával. Vaskuti szerint megdöbbentő az is, hogy azok a gyerekek, akik indulatosak és otthon nekimennek a szüleiknek, azt látják, hogy a 32 éves felnőtt leborul az apja előtt, és cikinek érzi, eldobja a cigarettát, ha a szülei közelében van. „Itt mindig tiszteletadással kezdődik a nap, és ez nem egy felvett ünnepi szokás, hanem a magától értetődő mindennapi rutin része. Tehát ez nem működhetne sem a Bükkben, sem a Bakonyban, de Ázsiában működik” – foglalja össze Vaskuti Pál.

A kiválasztástól az utánkövetésig

„A programnak három szakasza van: az első, mikor diagnosztizáljuk az adott problémát, megállapítjuk, hogy ezzel az élethelyzettel hány hétre, milyen segítő

személlyel tudnánk vállalni a gyerekek terápiáját. A csapatban van pszichológus, pedagógusok, szociális munkások, egyéb segítők. Utána következik a családterápiás rész, ahol megbeszéljük, hogy milyen a gyerekekkel kapcsolatos kommunikáció, milyen az elfogadása, a visszajelzésekkel mit kap és mit ad. Már itt is sokszor valódi segítséget tudunk adni, mikor rávilágítunk a gyerek valódi értékeire, amiket mondjuk a szülők sem vettek észre eddig – számol be Vaskuti Pál. – A második szakasz az utazás és a beilleszkedés az ázsiai mindennapokba. Itt az új közeg új képességek kifejlődését teszi lehetővé, dolgoznak, tanulnak, délelőttönként van, aki elefántok után takarít, van, aki a közeli pékségben dolgozik. A közösségi helyen való tanulás után délután dobolni járnak, meditálnak, háztartási munkákat végzik. Mindenkinek saját pedagógusa, mentora van, akivel közösen tervezi meg a programot, aminek végrehajtását ellenőrzi is. A harmadik szakasz újra itthon zajlik – a családba, iskolai és egyéb közösségekbe való visszaillesztés.”

A kiválasztás szempontjai

„Most november elejétől vagyunk kinn négy gyerekkel, akik ez alatt a pár hét alatt többet tanultak, mint az elmúlt években összesen – állítja Vaskuti Pál. – Az iskoláinkban a kinn-tartózkodás idejére magántanulói jogviszonyban vannak, hazatérve le kell vizsgáznuk. A tanáraik és diáktársaik számára is meglepetés lesz a tudásuk és a megváltozott hozzáállásuk – ennek elfogatásában is van szerepünk, pszichológusaink és pedagógus mentoraink hazatérve is tartják a kapcsolatot a gyerekekkel, a szülőkkel és az iskolával.”

A mostani négy gyereket harminc jelentkező közül választották ki. A programvezető elmondása szerint pedagógiailag az első szakasz a legfontosabb, a kiválasztásnál kell nagyon figyelniük. A legfontosabb szempont, hogy a gyerek legalább egy hónapig legyen tiszta, tudatmódosító szereket ne használjon. Az is fontos, hogy akarjon változtatni. „A velünk utazók általában 13-25 évesek. Elengedhetetlenül szükséges, hogy a gyerekek családjai velünk együttműködőek legyenek. Fokozottan ügyelünk arra, hogy alapos előkészítés előzze meg az utazást, hisz hatékony terápiás közösséggé kell válnunk. Mentort kell választaniuk a velünk dolgozó pedagógusok közül. A most utazó csoporthoz például nem jelentkezett elegendő pedagógus, hiába hirdettük hetekig a lehetőséget: teljes ellátást, repülőjegyet, biztosítást adunk cserébe a pedagógusok mentori, tanári munkájáért.”

A Chance Program kidolgozóinak meggyőződése, hogy három hónap egy más kultúrában mindenfajta pszichés problémára választ tud adni. Próbálkoznak ilyen megoldásokkal máshol is, például Németországból visznek Szibériába gyerekeket, hogy önállóan lássák el magukat, vagy Erdélyben is működnek olyan „nevelő-táborok”, ahol tanyákon élnek, és katonai jellegű kiképzést kapnak. Mindez azonban inkább büntető-tábor jellegű, és nem olyan szemléletet tükröz, mint a Chance Program, és nem is követhető olyan világosan. Vaskuti Pál és munkatársai most fejlesztik a programot, alapítványt hoznak létre köré, és várják az érdeklődő szponzorok és pedagógusok jelentkezését. •

Fülöp Hajnalka